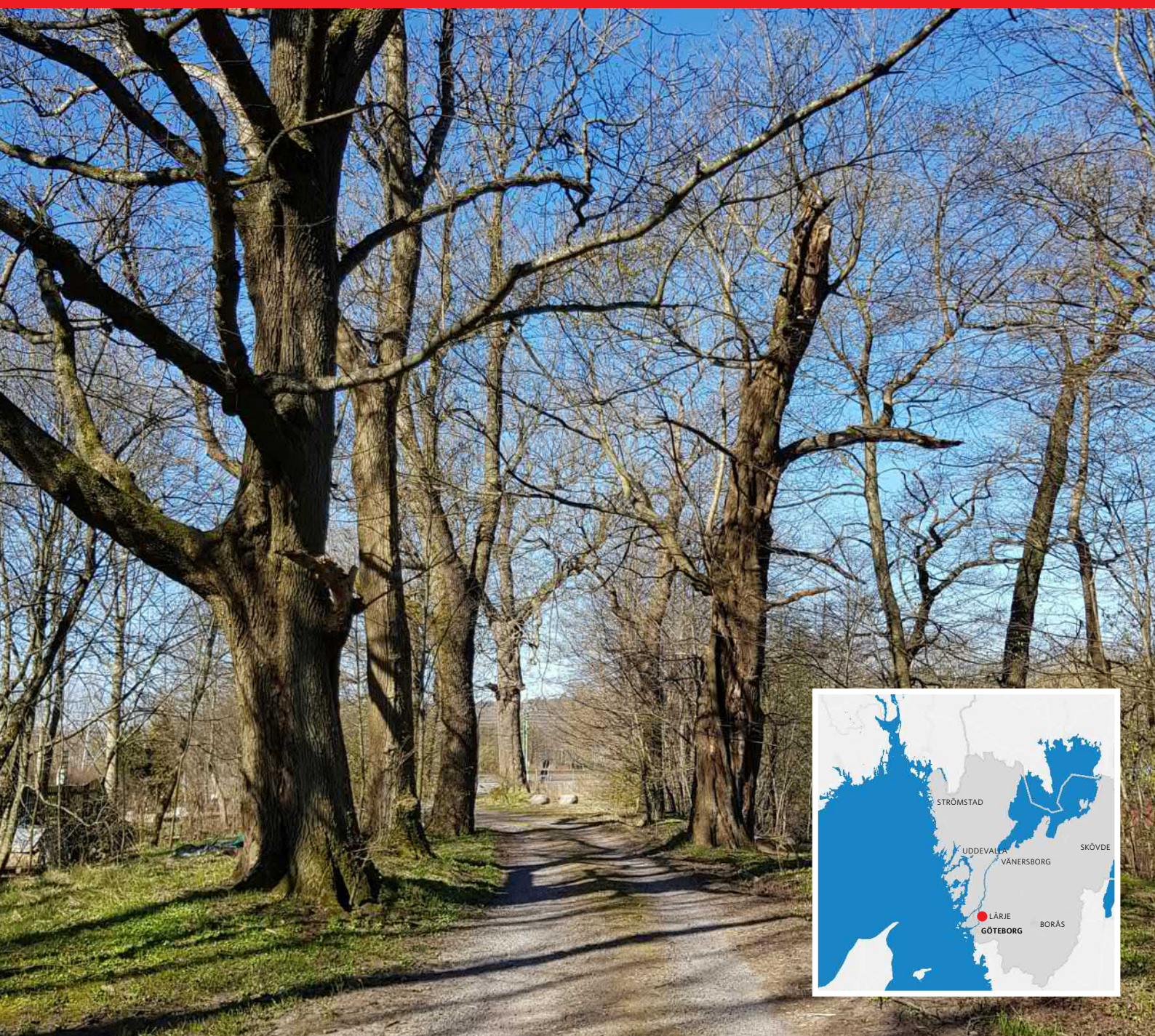

Landskapsanalys

Lärje uppställningsspår

Göteborgs stad, Västra Götalands län
Järnvägsplan 2021-04-29

Trafikverket
Postadress: 405 33 Göteborg
E-post: trafikverket@trafikverket.se
Telefon: 0771-921 921

Dokumenttitel: Landskapsanalys - Lärje uppställningsspår, Göteborgs stad, Västra Götalands län

Författare: Sara Tärk & Eric Stahlin, Sweco
Dokumentdatum: 2021-04-29
Projektnummer: 166006
Ärendenummer: TRV 2020/50690
Kontaktperson: Elin Nordstrand, Trafikverket

Publikationsnummer: 166006-04-025-203

Foton och illustrationer: Sweco om inget annat anges.

Innehåll

1 Inledning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Ändamål och projektmål.....	4
1.3 Landskapsanalysens syfte.....	4
1.4 Metod och avgränsning.....	5
2 Landskapsanalys	7
2.1 Landskapstyp.....	7
2.2 Karaktärsområden lokalt	7
2.3 Tematisk analys: landskapets form och struktur	16
2.4 Tematisk analys: Landskapets ekologi och naturmiljö	22
2.6 Tematisk analys: Kulturmiljö	26
3 Känslighet och potential.....	33

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Denna landskapsanalys utgör en del av samrådshandlingen i järnvägsplan Bandel 634, Lärje uppställningsspår, Göteborgs stad, Västra Götalands län.

Utbyggnaden av Västlänken i Göteborg kommer att ge ett nytt järnvägssystem i Västsverige. När trafiken börjar gå i slutet av 2026 förändras trafikeringsstrukturen samtidigt som det ger möjlighet till fler fordon i systemet. Detta leder till ett ökat behov av nya och väl fungerande anläggningar för uppställning och underhåll av tåg.

När persontåg ska börja gå i Västlänken behövs fler platser där tågen kan ställas upp när de inte används. Trafikverket har identifierat Lärjeholm, längs Norge-/Vänerbanan, som ett lämpligt område för anläggande av dessa uppställningsspår. Området är beläget cirka 6 km norr om Göteborg Centralstation. Ytan är cirka 90 000 m² och detaljplanelagt för odlingslottsändamål. Uppställningsbangården ska rymma 2 000 tågmeter uppställningsspår, uppdelade på 250 tågeters spårlängder.

En åtgärdsvalstudie (ÅVS) utfördes år 2018. Där utreddes vilket behov Göteborg och Västsverige har av nya uppställningsspår och depåer för persontåg. Dessutom utvärderades lämpliga lokaliseringar och markanspråk för dessa anläggningar. ÅVS:n visade att dagens spåranläggning inte är tillräcklig och att det finns ett behov att komplettera med uppställningsspår norr och söder om Göteborg till år 2027. I norr valdes Lärje, då närheten till det centrala järnvägsnätet inklusive Västlänken ger god tillgänglighet, vilket gör att platsen är väl lämpad för uppställning av alla persontågstyper sett ur trafikeringssynpunkt.

1.2 Ändamål och projektmål

Projektets ändamål är anläggning av uppställningsspår i Lärje om totalt 2 000 tågmeter för persontåg i lokal- och regiontrafik. Anläggningen behöver vara i drift när Västlänken öppnar för trafik i december 2026.

För projektet finns följande övergripande målsättning:

- Trafikverkets intention är att ha en helhetssyn på väg- och järnvägsanläggningarna för att uppnå en effektiv drift, ett underhållsvänligt samt kostnads-effektivt väg- och järnvägssystem. Alla förändringar, ny- och reinvesteringar i anläggningen utförs ur ett LCC-perspektiv med målsättning att minimera livscykelkostnaderna. Alla förändringar i anläggningen utförs även med målsättningen att minska energianvändning och utsläpp av koldioxid i ett livscykelperspektiv.
- Målsättningen för den färdiga anläggningen är att underhåll och felavhjälpning kan utföras på ett effektivt, miljömässigt och arbetsmiljömässigt riktigt sätt. Målsättningen vid investering ska vara att den sker på ett effektivt, miljömässigt och arbetsmiljömässigt riktigt sätt. Enkla och standardiserade lösningar kan väljas när de uppfyller efterfrågad funktion.

Ett antal projektmål har tagits fram under våren 2020. Målen tar tagits fram i samverkan mellan alla teknikområden. Projektmålen ger en riktning och ska fungera som en ledstjärna i det fortsatta arbetet:

- Värna miljön vid Lärjeholms gård och Natura 2000-området "Lärjeåns dalgång".
- Skapa god avskärmning, både med tanke på säkerhet, ljudnivå och visuell upplevelse, mot spårväg, järnväg och Lärjeåns dalgång.
- Skapa en hållbar dagvattenhantering genom fördröjnings- och reningsåtgärder, samt klimatsäkra anläggningen för ökade vattenflöden och skyfall.
- Samordna masshanteringen med andra projekt för att begränsa påverkan på trafiksystem, luftmiljö och naturresurser.

I det fortsatta projekteringsarbetet kommer behovet ses över gällande komplettering med ytterligare mål.

1.3 Landskapsanalysens syfte

Landskapsanalysens syfte är skapa en bred och tydlig bild av det omgivande landskapet inför planläggning och utformning av infrastrukturprojekt. I analysen undersöks och kartläggs landskapets huvudsakliga innehåll, egenskaper, karaktär och värden inom en rad tematiska områden. Vidare beskrivs också landskapets förutsättningar, känslighet och potential. Det är viktigt att arbetet ger kunskap kring hela landskapet - inte bara särskilt utpekade eller värdefulla delar. Genom en heltäckande bild underlättas arbetet för att nå långsiktigt hållbara lösningar.

1.4 Metod och avgränsning

Landskapsanalysen i detta projekt har tagits fram utifrån Trafikverkets publicering *Landskapsanalys för planläggning av vägar och järnvägar - En handledning* (2016). Genom utförliga studier av befintliga kartor, utredningar, underlag samt platsbesök har en omfattande kartläggning gjorts.

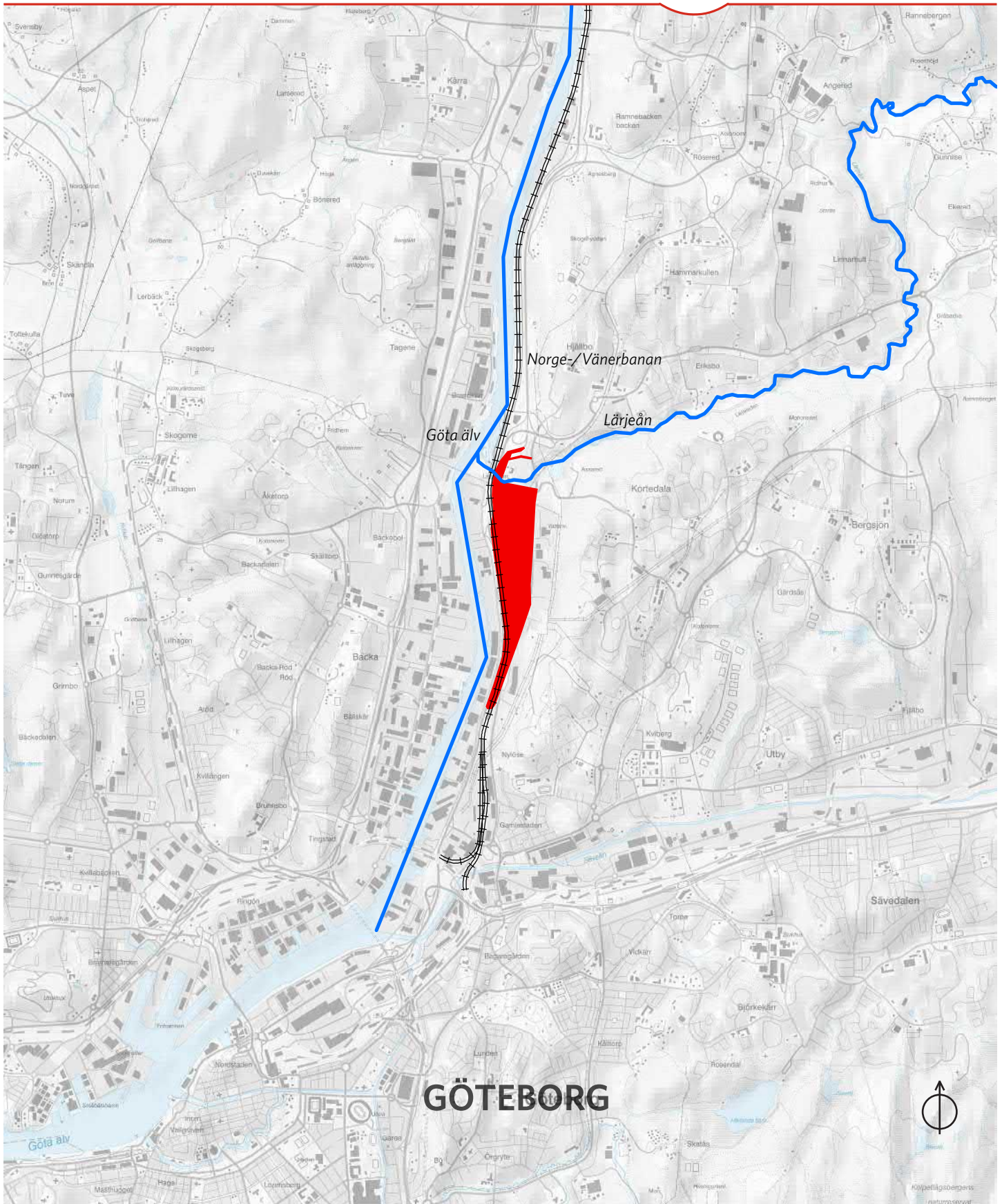
Landskapsanalysen omfattar de angränsande områdena kring utredningsområde för uppställningsplats vid Lärjeholm.

Inledningsvis beskrivs den kontext utredningsområdet finns i, hur landskapets former har bildats och hur markanvändningen förändrats över tid fram till nu. Hur marken och området har nyttjats beror både på naturliga och kulturella processer.

Utredningsområdet och dess omgivning har indelats i karaktärsområden, delområden som tydligt kan urskiljas visuellt, upplevelse- och innehållsmässigt.

Tematiska analyser belyser landskapets egenskaper ur olika perspektiv såsom form och struktur, ekologi och naturmiljö, kulturmiljö, naturmiljö.

I det avslutande kapitlet redovisas karaktärsområdenas känslighet för den planerade anläggningen och om det finns potential till förbättringar i och med förändringen. Denna konklusion ska hjälpa projektet i beslutsfattandet vid val mellan olika alternativa utformningar och i gestaltungsfrågor.

LÄRJE UPPSTÄLLNINGSSPÅR

 Utredningsområde

 Vattendrag

 Järnväg

Figur 1. Orienteringskarta över norra Göteborg.

Datum: 2020-11-23

Skala (A4): 1:50 000

0 0,4 0,8 1,2 1,6 2 km

© Lantmäteriet, Geodatasamverkan

2 Landskapsanalys

2.1 Landskapstyp

Det planerade uppställningsområdet är beläget vid Alelyckan som ligger på den östra sidan i Göta älvs dalgång. Området ligger cirka 6 kilometer norr om centrala Göteborg. Landskapet tillhör det bohusländska kustlandsområdet som till stor del består av ett utpräglat sprickdalslandsskap. I en regional indelning, som gjorts i Trafikverkets publikation Landskap i långsiktig planering, ligger utredningsområdet inom landskapstypen/karaktärsområdet Älvdalslandskap, se kartbild. Den tydligaste landformationen är Göta älvs dalgång där Sveriges största vattendrag med samma namn rinner från Vänern ner till Göteborg. Den upp till 4 kilometer breda sprickformationen skapar med sina branta sidor en tydlig bild av ett älvdalslandskap.

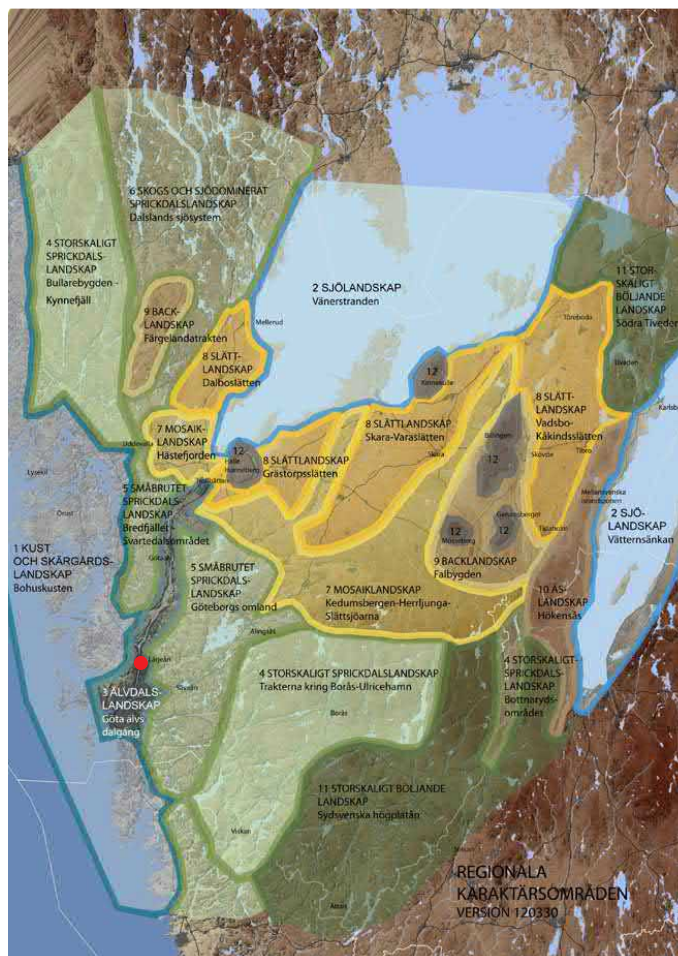
På sidorna av dalgången ändras karaktären till ett småbrutet sprickdalslandskap med något mindre dalar i öst-västlig riktning. Dessa sidodalar skärs i sin tur av spricksystem i sydväst-nordöst och sydsydöst-nordnordväst, vilka bildar nya sidodalar. Mellan dalgångarna höjer sig berggrunden brant med höjdskillnader på upp mot 100 meter. På topparna finns bara ett tunt eller obefintligt jordlager där barrskog och bergshällar samsas. Dalbottnarna är sedan istiden sedimentfyllda och ger istället möjlighet till mer frodig natur och odling.

Längre västerut mot havet övergår landskapstypen i ett kust- och skärgårdslandskap. Delar av bergsformationerna i detta område ligger under havsytan och då bildar de högsta topparna istället öar. På samma sätt blir sprickdalarna under havsytan till långa fjordar och som kan grunda upp till havsvikar.

2.2 Karaktärsområden lokalt

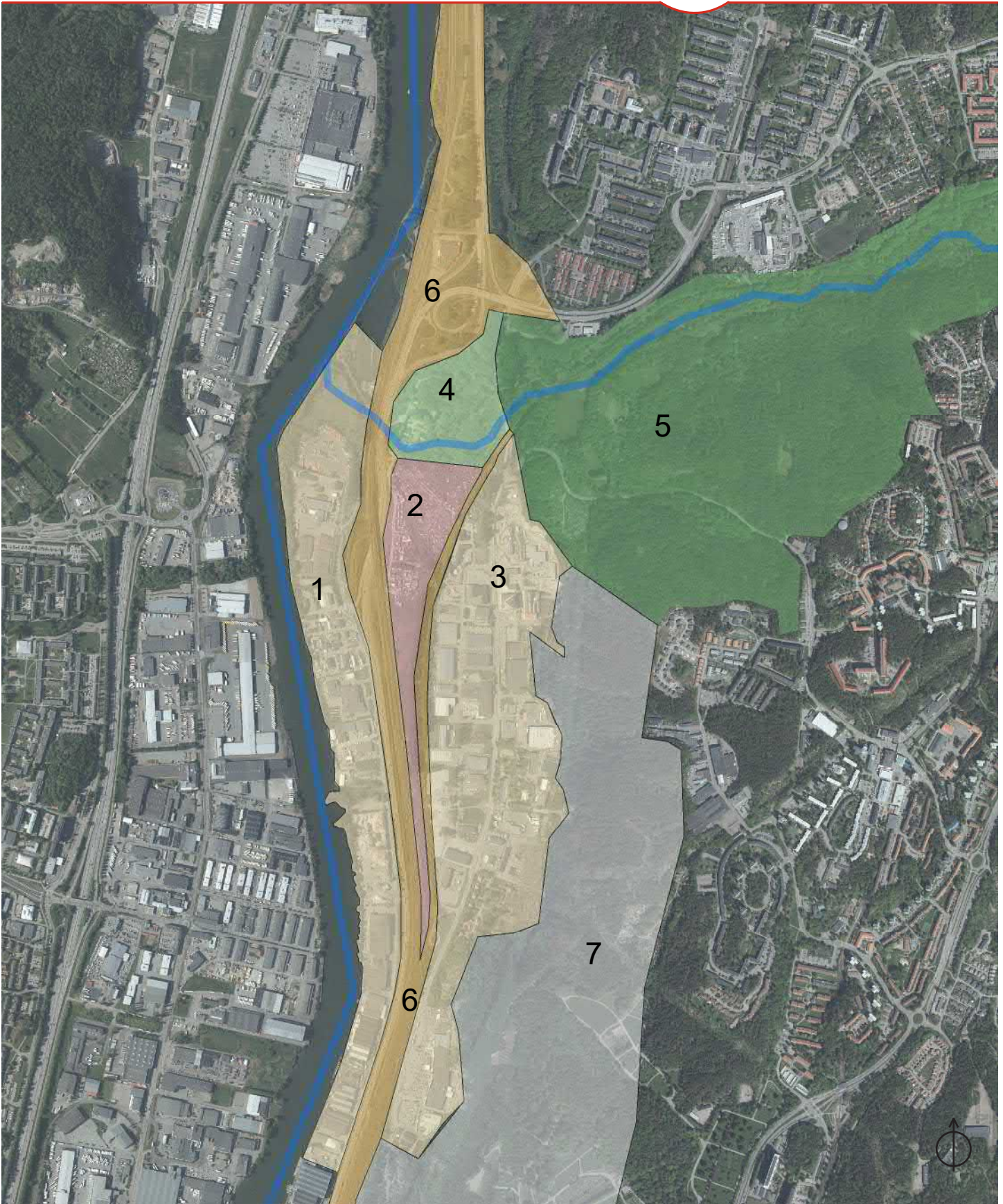
Landskapet närmast det planerade uppställningsområdet har delats in sju olika karaktärsområden utifrån lokalt särskiljande egenskaper. Dessa områden är markerade i kartan på nästa sida.

1. Verksamhetsområde västra Alelyckan
2. Odlingsområde
3. Verksamhetsområde östra Alelyckan

Figur 2. Karaktärsindelning av regionala landskapstyper och karaktärsområden i Västra Götaland. Hämtad från Trafikverkets publikation Landskap i långsiktig planering 2011:122. Utredningsområdet markerat rött.

4. Ädellövsskog Lärjeholm
5. Naturområde Lärjeåns dalgång
6. Större transportstråk
7. Bergssida Göta älvs dalgång

LÄRJE UPPSTÄLLNINGSSPÅR

Karaktärsområden

1. Verksamhetsområde, västra Alelyckan	5. Naturområde Lärjeåns dalgång
2. Odlingsområde	6. Större transportstråk
3. Verksamhetsområde, östra Alelyckan	7. Bergssida Göta älvs dalgång
4. Ädellövskog Lärjeholmskogen	

Figur 3. Samlade karaktärsområden.

Datum: 2020-08-06

Skala (A4): 1:16 000

0 0,1 0,2 0,3 0,4 0,5
km

© Lantmäteriet, Geodatasamverkan

1. Verksamhetsområde Alelyckan västra

Längs älven sträcker sig ett flackt och långsmalt verksamhetsområde från Alelyckan in mot Gamlestaden. Området avgränsas skarpt från två håll av Göta älv samt E45 och järnväg på insidan. I norra delen ligger Göteborgsråvattenintag där vatten pumpas upp till Delsjöarna och strax nedströms rinner Lärjeån ut. I söder finns även ett dikesutlopp som avvattnar det planerade uppställningsområdet mot Göta älv.

Bebyggelsen karaktäriseras främst av lager- och industribyggnader. Byggnaderna är generellt större och nyare mot söder och centrala Göteborg. I höjd med det föreslagna uppställningsområdet finns mindre verksamheter som bland annat plåtslageri och lunchrestauranger. Tomterna stäcker sig ofta fram till Göta älvs vattenbryn och avslutas slumpmässigt med en tunn vegetationsridå. Det finns inget sammanhållet rörelsestråk utmed älven.

Karaktärsdrag

- Hårdgjort och flackt område längs Göta älv
- Avskärmat av flera skarpa barriärer
- Främst industri- och verksamhetstomter
- Liten andel gröna ytor och svag vattenkontakt trots sitt läge

Figur 4. Verksamhetsområdet Alelyckan västra.

Figur 5. Stora lagerbyggnader i verksamhetsområdet Alelyckan västra. Sett från Marieholmogatan mot norr med plankorsning och E45 till höger i bild.

Figur 6. Odlingsområde.

2. Odlingsområde

Platsen för det planerade uppställningsområdet är flackt med en svag lutning åt söder. I norra delen finns ett fuktstråk som korsar tomten och rinner mot ett dike längsmed östra sidan. Området är kilformat och avgränsas med flera kraftiga barriärer som järnväg och motorväg mot väst samt spårväg mot öst. Norr om ligger Lärjeholmsskogens naturområde med den slingrande Lärjeån.

På tomtens norra del finns idag över 200 odlingslotter och bland annat ett duvslag. I söder är området obebyggt och består till stor del av öppen gräsvegetation med inslag av sly och mindre dungar av träd. I denna del finns också en tunnare lövskogsridå mot öster. Där tomten smalnar av svänger diket västerut ner till Göta älv.

Kretslopp och vatten planerar en ny anläggning i karaktärsområdets nordligaste del, nordost om den planerade spåranläggningen.

Karaktärsdrag

- Odlingsslotter
- Svag lutning från norr till söder
- Lågpunkt med fuktiga delar
- Till stor del öppen gräsmark

Figur 8. Grusväg och odlingslotter i den norra delen av området sett mot öster. I bakgrunden höjer sig dalgångssidan och ovanför spänner kraftledningar.

3. Verksamhetsområde Alelyckan östra

Mellan det föreslagna uppställningsområdet och dalgångssidan ligger Alelyckans verksamhetsområde. I området finns en mängd småskaliga verksamheter med inslag av både handel, rekreation och bostäder. Utöver lager och tillverkningsindustri finns det även en återbruksdepå, second hand-affär, sportcenter samt några caféer, lunchrestauranger och ett bageri. De flesta byggnader är fyrkantiga volymer i plåt eller tegel och få är högre än tre våningar. In mot berget ligger Alelyckans vattenverk och de finns även några äldre bostadshus med koppling dit. Området är beläget något högre än det tänkta uppställningsområdet vilket man kan se där spårvägens banvall tillåter. Längs hela östra sidan reser sig dalgångens massiva bergsida och avskärmar området.

Karaktärsdrag

- Verksamhetsområde, handel och bostäder
- Flera sociala målpunkter
- Ligger något högre än det planerade uppställningsområdet

Figur 7. Verksamhetsområde Alelyckan östra.

Figur 9. Lärjeågatan som går genom verksamhetsområdet Alelyckan östra sett mot norr.

Figur 10. Ädellövskog Lärjeholmskogen.

4. Ädellövskog Lärjeholmskogen

Direkt norr om det föreslagna uppställningsområdet ligger Lärjeholms gård med tillhörande ädellövskog. Gården är äldre, men med nuvarande huvudbyggnad från 1790, är idag ett byggnadsminne och ligger vid ån i det sydvästra hörnet av skogsområdet. Gården består av en huvudbyggnad med tre våningar, en flygel samt flera mindre byggnader. Det finns också rester av en äldre trädgårdsanläggning samt en pampig allé av lönn och ask.

I skogen växer bland annat bok, ek och ask med ett glest buskskikt. Sikten är generellt god. Om våren breder mattor med vitsippor ut sig på marken. Lärjeån slingrar i en djup fåra genom skogen och passerar söder om gårdsbyggnaderna innan den mynnar ut i Göta älv. Ån och dess omgivning är utpekad som Natura 2000-område och innehåller värdefulla naturtyper. I den östra delen av området finns en vacker gammal stenvalvsbro.

Karaktärsdrag

- Byggnadsminnesmärkt storgård från 1700-talet
- Gammal ädellövskog med glegt buskskikt
- Natura 2000-område runt Lärjeån

Figur 12. Lärjeholms gård och gårdsplan. Idag byggnadsminne och vårdhem.

5. Naturområde Lärjeåns dalgång

Lärjeåns dalgång är ett 29 kvadratkilometer stort naturområde som följer Lärjeåns naturliga meander ner till Göta älv. Den västra delen består till stor del av ett ravinlandskap med frodig lövskog och öppna gläntor. Nere vid ån dominerar lövträd som alm, ask och ek och längre upp på ravinens sidor finns tall. Längs den porlande ån finns flera vattenfall och även laxtrappor för öring. Längre upp i dalgången öppnas landskapet i vida fält och böljande hedmarker med betande djur. Området har stora naturvärden med flera skyddsvärda naturtyper/biotoper (och ett rikt växt- och djurliv) varför delar av dalgången är utpekad som Natura 2000-område.

Från det aktuella utredningsområdet kan man följa den 7,5 kilometer långa Lärjeleden längs ån upp till Angered centrum. Parallellt finns också en gammal banvall som idag är en cykel- och ridväg. Naturområdet används även av skolor i Göteborg för naturpedagogisk undervisning.

Karaktärsdrag

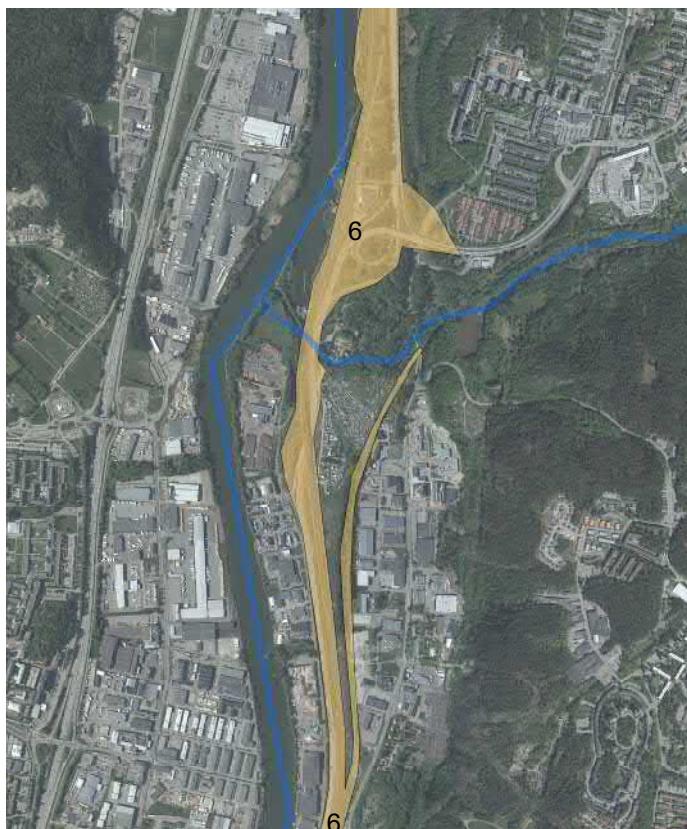
- Långsträckt naturområde med variationsrik landskapsbild
- Rikt djur- och naturliv
- Natura 2000-område runt Lärjeån

Figur 11. Naturområde Lärjeåns dalgång.

Figur 13. Lärjeåns dalgång genom frodig lövskog. Det namnet kommer av det grumliga vattnet.

Figur 14. Större transportsstråk.

6. Större transportsstråk

I området går flera större transportsstråk som starkt präglar landskapet och bildar barriärer i en nord-sydlig riktning. Längs den västra sidan av det planerade uppställningsområdet finns den breda vägkorridoren för E45 samt Norge-/Vänerbanan för tågtrafik norrut. Järnvägen ligger i nivå med området och E45 går i skärning. Längs östra sidan går spårvägen mellan centrala Göteborg och Hjällbo, vilken delvis går på bank. I söder sammanstrålar de tre transportsstråken i en gemensam korridor.

Stråken genererar en del trafikljud och tydligast är det montona bruset från E45. I höjd med Lärjeholms gård kommer vägbanan upp i nivå med omgivningen och där är ljudbilden som mest påtaglig. Buller från spårtrafiken, som går mer sporadiskt, är inte lika påtagligt.

Karaktärsdrag

- Järnväg, spårväg och E45
- Kraftiga fysiska och visuella barriärer i landskapet i nord-sydlig riktning
- Påtaglig ljudbild längs väg E45

Figur 16. I den södra delen av uppställningsområdet möts spårväg, järnväg och E45. Belysningsstolparna över vägen syns i bakgrunden.

7. Bergssida Göta älvs dalgång

Dalgångens höga bergssida avgränsar tydligt landskapsrummet mot öster. Norr och söder om Alelyckan flyter berget även in mot dalen och omfamnar på så sätt området från tre sidor. Höjdskillnaden mellan den högsta punkten och bebyggelsen under är runt 85 meter. Vidare ner till Göta älv blir skillnaden över 100 meter. Bergsidan är på många ställen brant och består av synligt urberg. I skrevor och på platåer där terrängen tillåter växer främst barrträd i de tunna jordlagren. I höjd med Alelyckan klättrar också flera stora kraftledningsstråk upp över sluttningen vilka tydligt syns i landskapet.

Uppe på dalgångssidan ligger stadsdelen Kortedala som är Göteborgs första förort. Bebyggelsen från 1950-talet består främst av flerfamiljshus med inslag av radhus. I barrskogen närmast dalgångssidan finns många informella stigar och utsiktsplatser som nås från öster (se figur 23).

Karaktärsdrag

- Starkt sluttande dalgångssida av urberg med barrträd
- Markerar områdets rumsliga avgränsning
- Stigar och utsiktsplatser

Figur 15. Bergssida Göta älvs dalgång.

Figur 17. Den branta bergssidan höjer sig mäktigt över dalgången i öster. Till vänster i bild syns en modern byggnad tillhörande vattenverket.

2.3 Tematisk analys: landskapets form och struktur

Landskapets uppbyggnad

Naturgeografiska förutsättningar

Lärje ligger på östra sidan av Göta älv i Göta älvs dalgång. Älven är Sveriges största vattendrag med avseende till både vattenföring och avrinningsområde. Den är ett historiskt viktigt kommunikationsstråk och längs sträckningen ligger en av Sveriges äldsta städer, Lödöse, med anor från 1300-talet. Idag knyter vattendraget samman flera större städer i Västsverige som exempelvis Göteborg, Kungälv, Vänersborg och Trollhättan. Sedan 1832 kopplar den även ihop Sveriges väst- och östkust genom Göta kanal.

Det karaktäristiska bohuslänska sprickdalslandskapet som Lärje ligger i kantas av höga bergsidor och sedimentfyllda dalgångar. Landskapets relief formades vid den senaste istidens slut för omkring 14 500 år sedan. När isen, 2000 år senare, dragit sig tillbaka från Västra Götaland hade sprickor i berggrunden eroderats till sprickdalar av den stora isavsmältningen.

Det tjocka istäcket tryckte ner landmassan som då låg lägre än idag. Den högsta punkt som havsnivån nådde kallas därför för högsta kustlinjen (HK). När isen försvann startade också den relativt snabba landhöjningen som fortfarande pågår och som flyttar strandlinjen neråt från HK (se figur 18). Under HK består jordlagren främst av sedimentära och näringsrika jordarter då det tidigare varit havsbotten. Ovanför HK är jordlagren istället magrare och tunnare. Denna skillnad syns tydligt i landskapets vegetationsuppbyggnad med frodiga dalgångar och kala bergknallar.

Topografi

Området kring Lärje är ett starkt kuperat sprickdalslandskap. Göta älvdalen är en utbildad sprickdal som bildades under den senaste istiden genom vattenerosion, ras och skred. Den generella bredden är cirka 4 kilometer men vid Lärje är dalgångens relativt flacka botten bara 1,5 kilometer bred. På båda sidor reser sig 100-150 meter höga branter som tydligt definierar dalgången i nord-sydlig riktning. Utredningsområdet återfinns i den flacka dalbotten, med Lärjeåns utlopp mot Göta älv i norr.

Geotekniska förhållanden

Området för den nya anläggningen är relativt plant. Jordarterna består av främst lera som ställvis är gyttjig. Enligt jordartskartan förekommer gyttjelera i den norra delen av området. I norr rinner Lärjeån, och i området kring ån finns sediment av silt och

finsand som överlagrar leran. Dessa jordlager bedöms även finnas i väster. Jorddjupen bedöms vara mäktiga och djup mellan cirka 30 och 50 meter kan väntas. Under leran finns ett friktionsjordlager ovan berg som bedöms vara mäktigt (se figur 19).

Jorden i området bedöms vara sättningskänslig och ökad belastning på marken i området kan därför riskera att ge upphov till stora sättningar. Även stabilitetsproblem bedöms kunna uppstå vid tillskottslaster i området. Väg E45 i väster är förstärkt med avlastningsschakter för slänterna ned mot vägen, dessa avlastningsschakter återfinns delvis inom det planerade uppställningsområdet. Norge-/Vänerbanan är förstärkt med en rad olika metoder, närmre bron finns bankpålar och därbakom lättfyllnader och KC-pelare.

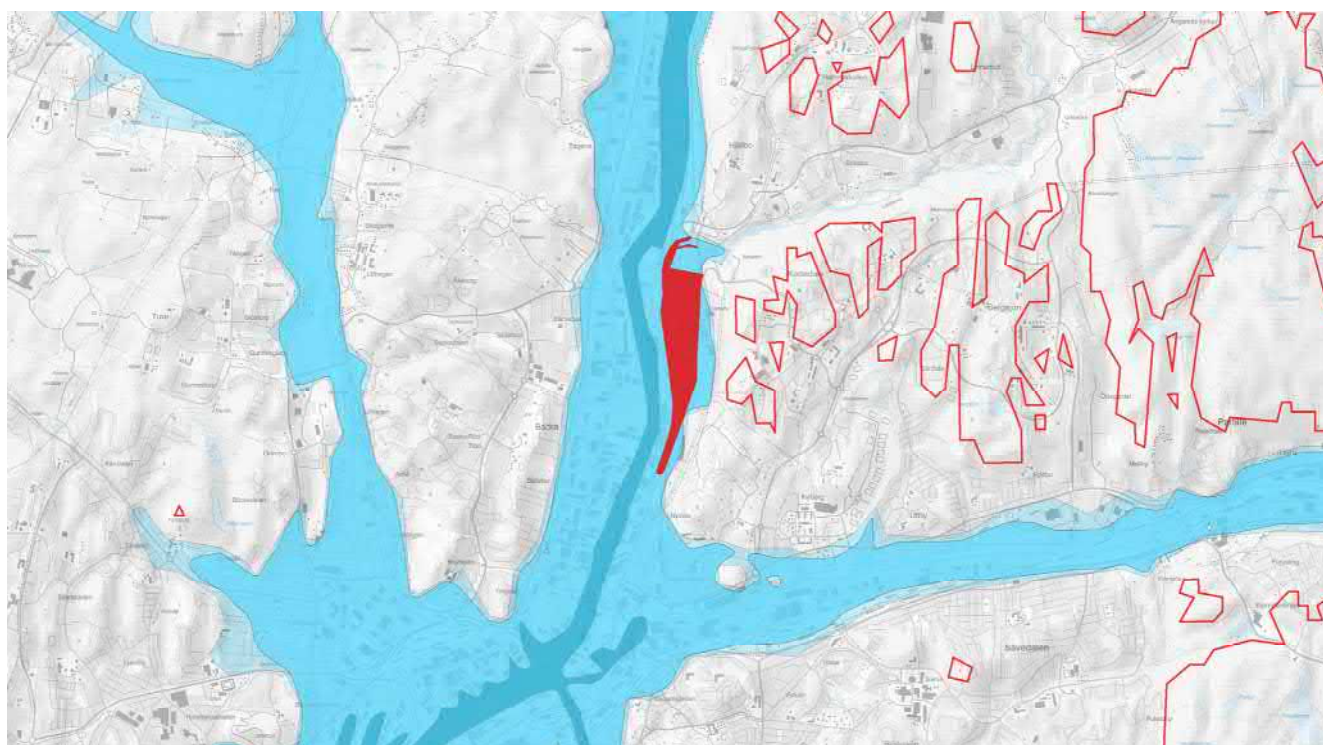
Landskapets markanvändning

Markanvändning

På båda sidor längs älven finns idag en utvecklad verksamhet med både stor- och småskaliga industrier. De större industrierna är generellt belägna närmast älvsidan. Kring Lärje karaktäriseras området av småskalig industri och lagerbyggnader med inslag av verksamheter och handel. På västra sidan älven finns en del större handelsområden. Först uppe på dalgångens kanter finns större bostadsområden och närmast Lärje ligger Hjällbo, Kortedala och Hammarkullen. Nere i dalgången finns endast lite naturmark kvar men vid Lärje följer grönstrukturen Lärjeån ner till Göta älv.

Lärjeholms gårds park och Lärjeåns dalgång utgör en grön oas i ett i övrigt väldigt hårdgjort parti av Göta älvs dalgång. Området är kringskuret av verksamhetsområden och infrastrukturstråk. Platsen för de tänkta uppställningsspåren ligger i utkanten av centrala Göteborg i en kil mellan det storskaliga infrastrukturstråket med väg 45 och Norge/Vänerbanan i väster och spårväg och verksamhetsområde längs Göteborgsvägen i öster. Områdets markanvändning för odling kommer att förändras, då arrenden är uppsagda av Göteborgs stad och odling kommer att upphöra. De förrådsbyggnader som finns i området kommer att försvinna. Det gäller även den norra delen, som är välordnad och välkött.

En ny anläggning för *Kretslopp och Vatten* planeras nordost om Trafikverkets planerade uppställningsspår. De båda anläggningarna kommer tillsammans förändra områdets karaktär. Idag finns träd och buskridåer i norr och längs ett dike i öster annars är det öppen gräsmark med sankarpartier centralt i det planerade uppställningsområdet.

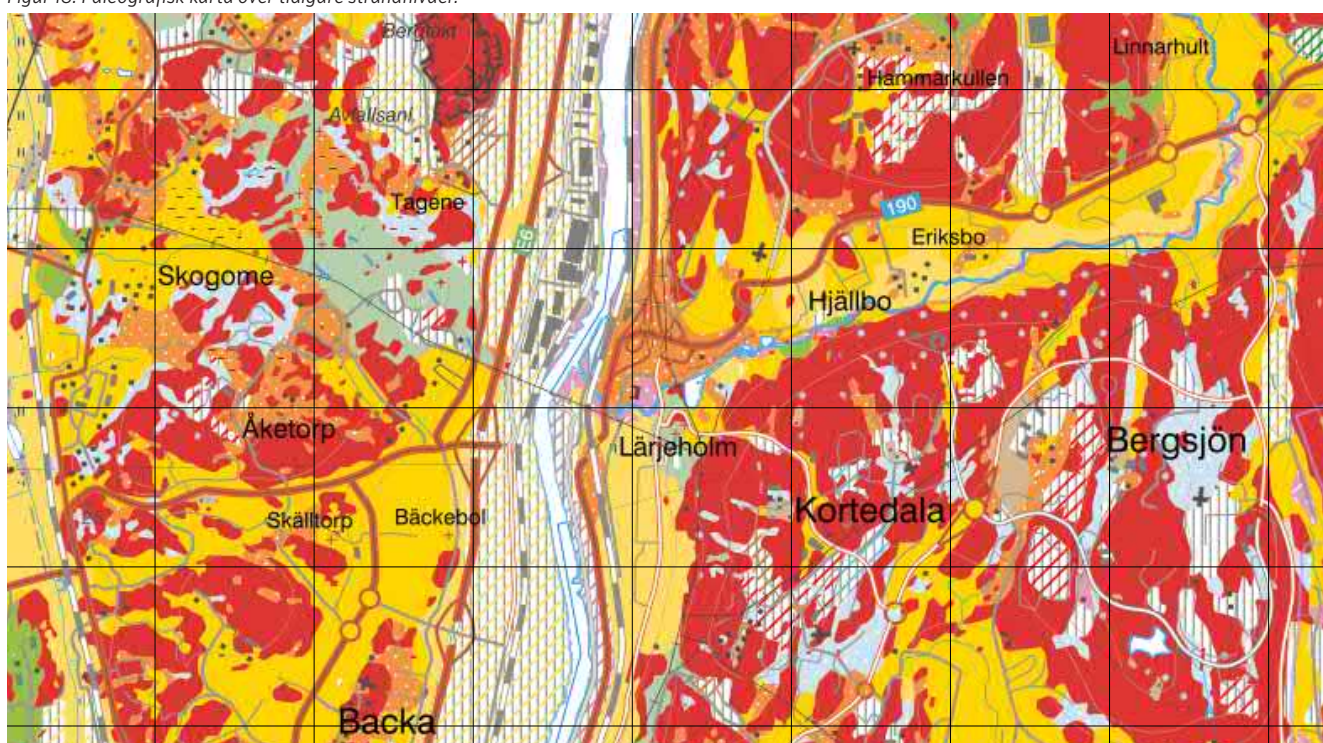
FÖRHISTORISKA STRANDNIVÅER

0 0,4 0,8 1,2 1,6 2 km

Geodataportalen Lantmäteriet
Strandnivåkartan SGU
2020-12-04

Figur 18. Paleografisk karta över tidigare strandnivåer.

JORDARTER

Skala 1:50 000

Jordartskartan SGU
2020-12-04

Figur 19. Jordartskarta.

Verksamheter och målpunkter

En viktig målpunkt är idag rekreativt område Lärjeåns dalgång som sträcker sig från Angered centrum ner till Lärjeholms gård. Området beskrivs idag som en unik miljö i Göteborgsområdet. Längre uppströms finns ett öppet slättlandskap med betade hagar och vackra hedområden runt den slingrande ån. Ner mot Lärje tar en frodig lövskog över och där finns ett mycket rikt djur- och växtliv. Upp till Angered sträcker sig Lärjeåns naturstig och längs den finns många naturpedagogiska- och historiska sevärdheter. Med fiskekort kan man dessutom fånga både öring och lax i ån. Området är skyddat genom EU-direktivet Natura 2000 och det finns planer på att göra hela dalgången till ett naturreservat.

På östra sidan spårvägen vid Alelyckans industriområde finns Alelyckans sportcenter, bagerier, lunchrestauranger och caféer. En tydlig samlingspunkt i området utgörs av återbruksdepån där både Göteborgs stad och Pingstkyrkan har större secondhandbutiker. Göteborgs stad driver även Returhusets eko-café och det finns en liten kretsloppspark som förklarar hur dagvattenhantering fungerar.

Rörelsestråk

De storskaliga rörelsestråken i direkt anslutning till utredningsområdet utgörs av Europaväg 45, Norge-/Vänerbanan samt spårvägen som följer dalgången i en nord-sydlig riktning. Spårvägen som ligger öster om det föreslagna uppställningsområdet är ett viktigt rörelsestråk som förbinder Göteborgs centrum med de norra delarna Hjällbo, Angered och Bergsjön.

Parallellt med spårvägen går också Gamlestadsvägen från Göteborgs centrum och upp genom Alelyckans verksamhetsområde. Gatan är ett viktigt stråk för blandad trafik med cykel- och gångbanor och den knyter samman målpunkter vid Alelyckan med närliggande stadsdelar som Hjällbo och Kortedala. I Alelyckan finns ingen spårvagnshållplats men det finns ett flertal busshållplatser. Den rikstäckande cykelleden *Sverigeleden* följer även Gamlestadsvägen från centrala Göteborg och fortsätter vidare norrut genom Lärjeåns dalgång.

Till det planerade uppställningsområdet och odlingslotterna tar man sig från Alelyckan via informella stigar i skogen vid Lärjeholms gård. Det finns också en smalare enskild bilväg som används av odlarna.

Genom Lärjeåns dalgång finns flera rekreativa rörelsestråk upp mot Angered. Stråken utgörs av stigar, ridvägar och cykelvägar.

Upplevelsen av landskapet

Gränser

I landskapet kring det föreslagna uppställningsområdet finns många starka gränser och barriärer. Branterna längs Göta älvs dalgång reser sig högt över omgivningen och utgör på så sätt den tydligaste avgränsningen av rummet. Den generella rörelsen i landskapet riktas därför naturligt i en nord-sydlig riktning med undantag vid öppningar för sidodalar som Lärjeåns dalgång. Göta älv i sig utgör också en gräns till andra sidan den breda dalen. Dock är kontakten mellan det planerade uppställningsområdet och älvstranden i princip redan obefintlig på grund av andra starka gränser i området.

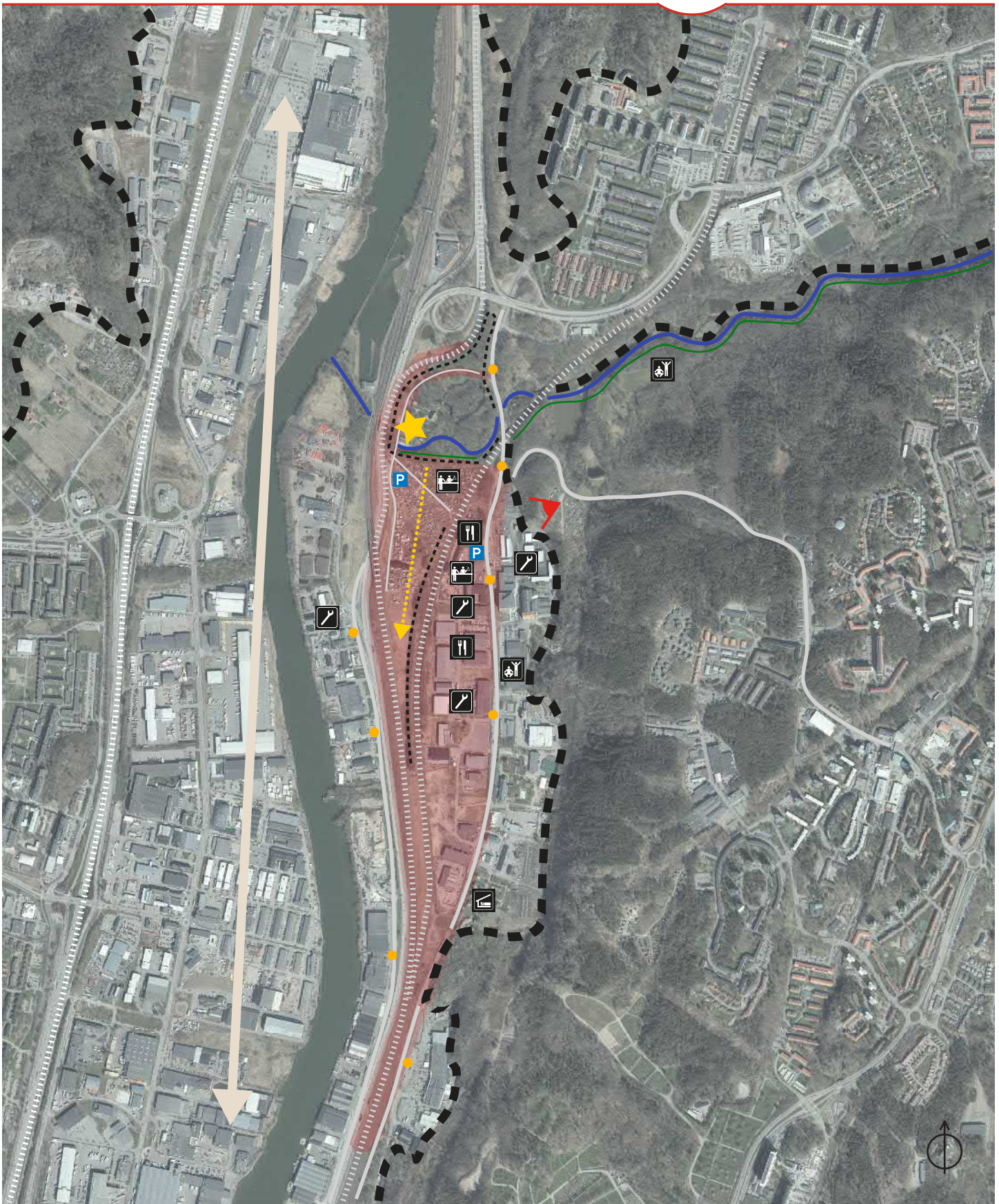
I en mindre skala avgränsas det föreslagna uppställningsområdet av flera starka gränser där järnvägen, väg E45 och spårvägen som direkt angränsar utgör de tydligaste fysiska barriärerna. Lärjeån utgör också en tydlig gräns längs den norra sidan men den kan passeras via en bro vid Lärjeholms gård. Det finns även en mindre smitväg i det nordöstra hörnet till Alelyckan. Vegetation utgör också gränser i området även om de ibland är mer av en upplevd karaktär. Skogen kring Lärjeholms gård är en sådan och även vegetationsbården mot spårvägen.

Riktningar och siktlinjer

Landskapets riktning är i ett övergripande perspektiv nord-sydligt orienterad. På den lokala skalan finns flera riktningar i det föreslagna uppställningsområdet där kraftledningar, Lärjeån och en trädallé bryter mönstret. Vegetationsvolymerna i områdets norra och östra del, längs spårvägen, bildar välgörande ridåer som avskärmar det hårdgjorda industrilandskap som infrastrukturstigar och verksamhetsområden tillsammans bildar. Trots sin närhet till Göta älv finns ingen visuell kontakt med vattendraget.

Landmärken

Det tydligaste landmärket i området är den kulturhistoriska byggnaden Lärjeholms gård med omgivande ädellövskog. Den sengustavianska mangårdsbyggnaden är tydligt synlig västerifrån, från väg E45 och järnvägen. Från Alelyckan döljs gården inbäddad i grönska. De som tar den mindre bilvägen till odlingsområdet passerar precis framför gården och får en mycket nära vy över den gamla gårdsplanen.

STRUKTURANALYS

Figur 20. Strukturanalys.

Datum: 2020-12-15
Skala (A4): 1:16 000

© Lantmäteriet, Geodatasamverkan

Figur 21. Norr om Alelyckan korsar Gamlestadsvägen under en bro för spårvägen och fortsätter över Lärjeån. Till höger efter bron svänger gång- och cykelvägen upp mot naturområdet Lärjeåns dalgång och till vänster ligger Lärjeholmsskogen.

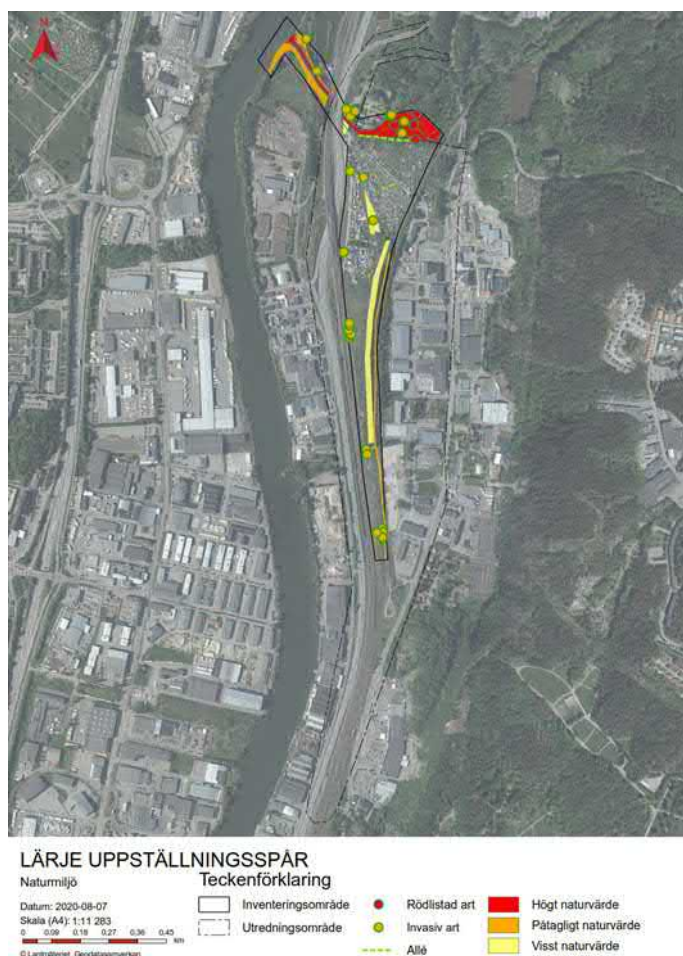
Figur 22. Den smala bilvägen passerar förbi Lärjeholms gård på väg till det planerade uppställningsområdet.

Figur 23. Vy från utsiktsplatsen som visar storleken på den mäktiga dalgången. I förgrunden Alelyckan. I bakgrunden till höger syns odlingslotter vid det planerade uppställningsområdet. Till vänster om dem löper en vegetationsridå längs spårvägen.

Figur 24. Väg E45 och Norge-/Vänerbanan utgör kraftiga barriärer i området. Utredningsområdet är till vänster i bild.

Figur 25. Identifierade naturvärdesobjekt, strukturer med generell biotopskydd (alléer) samt fynd av rödlistade och invasiva arter. Naturvärdesobjekt med NV klass 2 (Högt naturvärde) är markerat i rött, objekt med NV klass 3 (påtagligt naturvärde) i orange och objekt med NV klass 4 (Visst naturvärde) i gult.

2.4 Tematisk analys: Landskapets ekologi och naturmiljö

Biologisk mångfald i området

Områdena runt det föreslagna uppställningsområdet består idag till stor del av hårdgjorda ytor. Till karaktären är det främst industrimark, större transportstråk samt ruderatmark. De få gröna ytor som finns här är främst restytter, gräsmattor och vägrenar. Förutsättningar för biologisk mångfald inom detta område är därför mycket begränsad.

Kontrasten är stor mot Lärjeåns dalgång där naturvärdena är mycket höga. Dalgången ligger direkt norr om det planerade uppställningsområdet i en öst-västlig riktning som ett lummigt stråk från Göta älvs strand. Längs vattendraget är jordarna näringsrika och både växtlighet och djurliv frodas. Längre upp på Göta älvs höga dalgångsidor ändras karaktären och barrträd samsas med öppna klipphällar.

Inom det förslagna uppställningsområdet har den norra delen fram tills idag nyttjats som odlingslotter med förrådsbyggnader och trädgårdar. Den södra delen har istället varit öppen ängsmark med inslag av sly och träd. Längs spårvägen mot östrer finns här ett mindre dike med påtagliga naturvärden.

Ädellövskog

Direkt norr om det planerade uppställningsområdet finns de högsta naturvärdena i det område som innefattar Lärjeholms gård och Lärjeåns dalgång. Dessa delar är delvis skyddat av både riksintresse för naturvård och utpekade som Natura 2000-område, främst runt själva ån. Det finns ytterligare kommunala planer på att göra hela Lärjeåns dalgång till ett naturreservat. De höga naturvärdena består av en karaktäristisk sprickdalgång med omgivande raviner och värdefulla och lummiga ädellövskogar längs med ån. Träd som ek, bok, ask, lind och lönn finns det gott om. De stora naturtillgångarna beror främst på de näringsrika jordarna och tillgången på vatten i dalgången. Området erbjuder goda möjligheter till friluftsliv med långa naturstigar och även ridvägar.

Runt Lärjeholms gård ändras karaktären från en blandad ädellövskog till en mer näringsrik bokskog. Här finns också de typiska arterna skogsbingel, lundarv, storrams och lundslok och mattor av vitsippor på våren. I området har även rödlistade fåglar, fladdermöss och växter tidigare noterats.

Nordöst om planerat uppställningsområde finns också ett mindre tillgängligt område med ädellövskog som sträcker sig över bergssidan upp mot Kvibergs kyrkogård.

Vattendrag

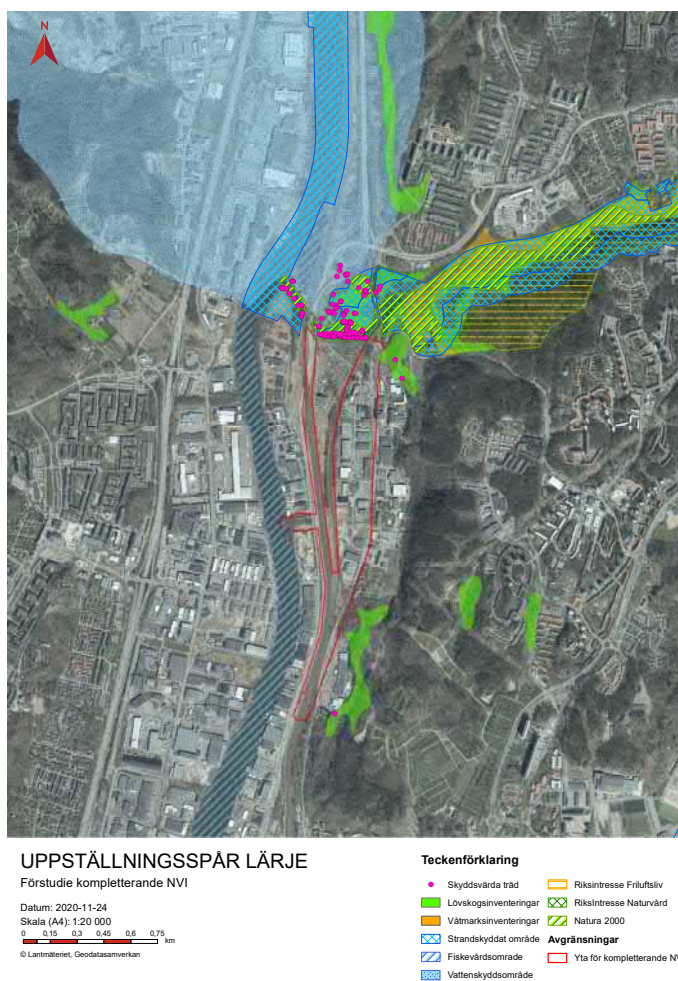
I området rinner flera vattendrag och störst är Göta älv som också är Sveriges största vattendrag. Älven har under en lång tid varit viktig för industriell produktion, sjöfart, fiske och som vattentäkt. Den ekologiska och kemiska statusen når idag inte upp till de kvalitetskrav som finns på grund av de halter av kvicksilver och flamskyddsmedel som uppmäts. Även för höga halter av E.Coli-bakterier påträffas med jämna mellanrum. Vid Lärjeholm finns Göteborgs råvattenintag som renar och pumpar dricksvatten upp till Delsjöarna. Göta älv är därför skyddat som riksintresse för dricksvattenförsörjning.

Från öst sträcker sig naturområdet Lärjeåns dalgång ner mot Göta älv där ån mynnar ut. Namnet som betyder *lerån* förklaras av dess grumliga vatten. Vattendraget bedöms ha ett högt naturvärde och det finns gott om fisk i det näringsrika vattnet. Vattendragets ekologiska status bedöms till måttlig på grund av övergödning och den kemiska statusen når inte heller upp till kvalitetskraven. Från Göta älv vandrar både lax och öring upp via laxtrappor i Lärjeån för att leka. I vattnet finns även flera rödlistade och utrotningshotade arter som havsnejonöga, ål, stensimpa, asp och flodpärlmussla. Den sistnämnda kan bli upp till 280 år gammal och dess förekomst indikerar att Lärjeån är ett friskt vattendrag där många andra arter trivs. Längs ån förekommer också bäver.

I förhållande till omgivande landskap är det planerade uppställningsområdet relativt lågt beläget och har därför en naturlig tillrinning. Marken i området är ofta fuktig och i lågpunkter bildas småvatten i samband med nederbörd. Centralt i området finns en mindre våtmark och längs med spårvägen finns ett vattendrag med vattenföring mot söder. I vattendraget har förekomst av både mindre vattensalamander och vanlig groda noterats.

Skyddsvärda träd och alléer

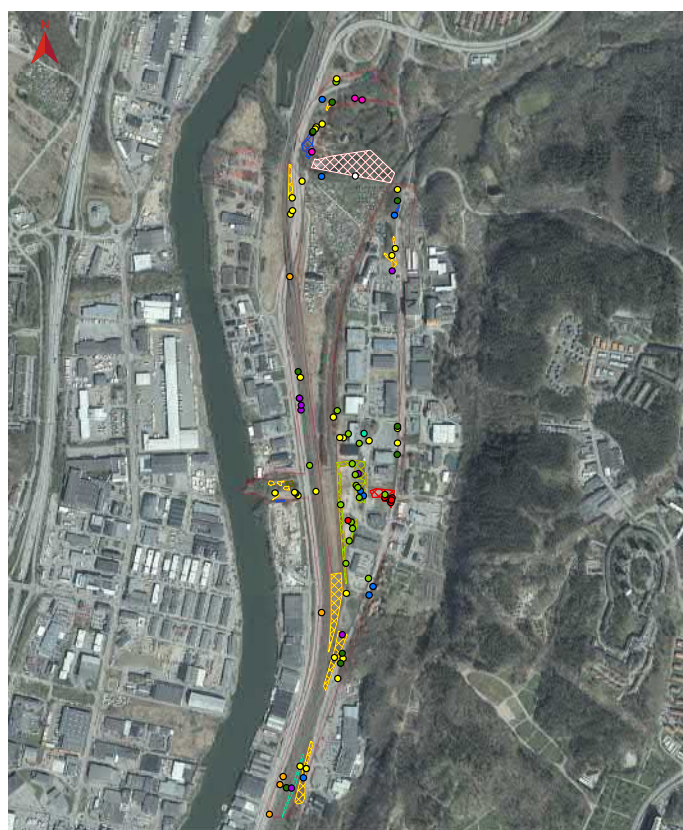
Norr om det föreslagna uppställningsområdet finns många äldre träd som bedöms vara skyddsvärda (se figur 26 samt 27). Träden består främst av stora, äldre ädellövträd med höga naturvärden. Längs områdets norra sida i skogskanten finns längs en grusväg en gammal äldre allé förmodligen tillhörande Lärjeholms gård. Den består av stora exemplar av ask, lönn och ek och är idag delvis inväxt i den omgivande vegetationen. I skogen kring Lärjeholms gård finns annars de flesta större träd och kanske främst längs ån. En mindre allé finns även dokumenterad vid odlingslotterna i den norra delen av det planerade uppställningsområdet.

Figur 26. Del av naturvärdesinventering där skyddsvärda träd är markerade med rosa punkter.

Figur 27. Detaljerad karta med alléer och skyddsvärda träd vid Lärjeholms gård. Källa: Länstyrelsen Västra Götaland och SLU.

UPPSTÄLLNINGSSPÅR LÄRJE

Invasiva artförekomster
Kompletterande NVI

Datum: 2021-01-04

Skala (A4): 1:12 000

0 0,1 0,2 0,3 0,4 0,5 km

© Lantmäteriet, Geodatasamverkan

Teckenförklaring

Yta för kompletterande NVI

Arttynd

Blomsterlupin

Boerstängs

Jättebalsamin

Jätteloka

Jätteslide

Kanadensiskt gullris

Kanadensiskt gullris och blomsterlupin

Parksallat

Parkslide

Vresros

Jätteloka och kanadensiskt gullris

Figur 28. Inventering av invasiva arter i området.

Figur 29. Ett enormt bestånd av parkslide påträffades vid Lärjeholms gård.

Invasiva arter

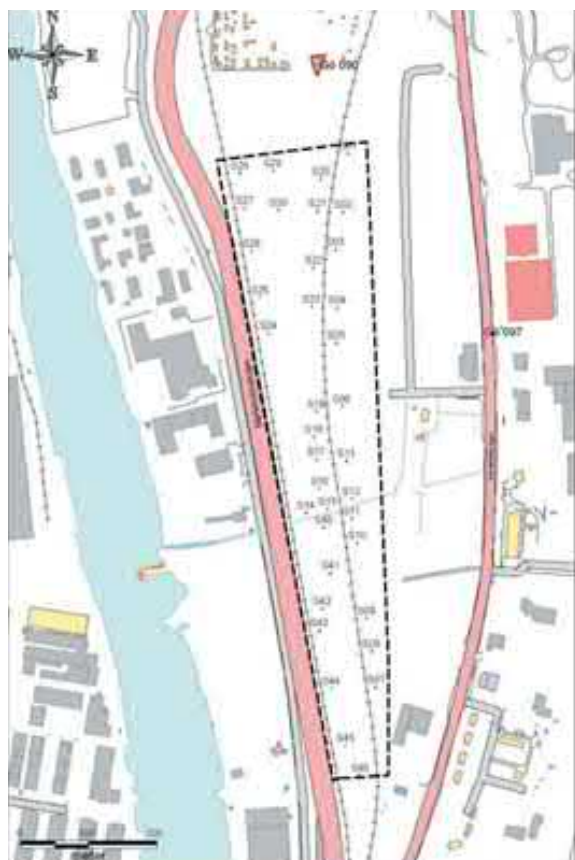
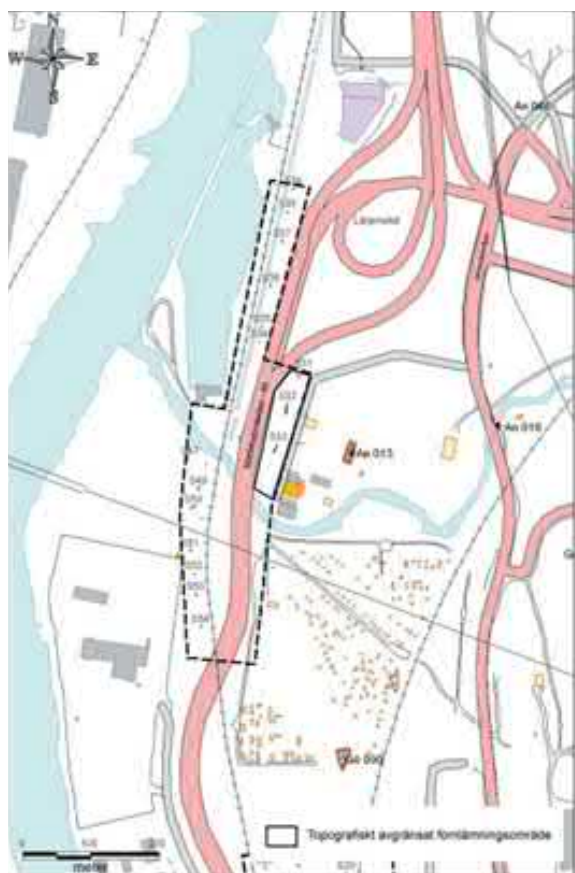
Invasiva arter är ett känt problem och beskriver hur främmande arter utan naturliga fiender snabbt kan sprida sig i ett ekosystem. Invasiva arter har noterats på ett flertal ställen runt det planerade uppställningsområdet (se figur 28). Bland annat har bestånd med blomsterlupin, jättebalsamin, jätteloka, jätteslide, kanadensiskt gullris, parksallat och parkslide observerats. Framförallt jätteloka är talrik i södra delen av området men även jättebalsamin och kanadensiskt gullris är vanligt förekommande. Täta snår av park- och jätteslide finns på ett fåtal platser.

Figur 30. Till höger syns stora skyddsvärda träd i allén sett mot nordväst från odlingsområdet.

Figur 31. Den gamla allén längs grusvägen som skiljer Lärjeholmsskogen och det planerade uppställningsområdet. Till höger i bakgrunden syns odlingslotter.

Figur 32. Kartor över genomförda arkeologiska utredningar. Utredningsområde Skräppekärr i den övre bilden och utredningsområde Lärjeholms gård i den undre. Utdrag ur utredningsrapport (Wennberg 2006).

2.5 Tematisk analys: Kulturmiljö

Områdets utveckling

De låglänta områdena invid Göta älv var tidigare en bredare havsvik. Denna breda havsvik har avsatt ett relativt flackt landskap som stiger svagt upp, knappt 10 meter över havet. Öster om det låglänta området vidtar höjder upp mot 110 meter över havet. Den låga terrängen omkring Göta älv gör att det är först under århundranden omkring vår tideräknings början som marken inom det föreslagna uppställningsområdets närhet alltmer börjat komma upp ur havet.

Höjdsträckningarna har under stenåldern varit havsnära och intressanta ur bosättningssynpunkt och flera fynd och boplatser finns registrerade i Kulturmiljöregistret. Bland annat finns en fyndplats för slagen flinta (L1969:1325) vid Nylöse kyrka söder om det planerade uppställningsområdet och en stenåldersboplats (L1969:2469) vid Sankt Olofs kapell 1,2 km sydöst om området. Stenåldersboplatser är belägen på 55 meter över havet. Ytterligare boplatser och fyndplatser finns längs Lärjeån (exempelvis L1969:761, L1970:5021).

Bronsålderns lämningar finns representerade av en uppgift om hållristning (L1969:930) cirka 300 meter nordöst om det föreslagna uppställningsområdet, belägen 35 meter över havet. Järnålderslämningar finns i form av den fornborg som är belägen på höjden öster om området (L1969:473). Under järnåldern när området kom upp ur havet har troligen de låglänta strandängarna i första hand nyttjats som betesmarker.

De transporter som inte gick på älven kom att gå över de torrare partierna öster om området. Den äldre landsvägen norrut från Nya Lödöse/Göteborg följer den nuvarande Gamlestadsvägen. Den gick förbi Lärjeholms gård och det äldre broläget är registrerat i kulturmiljöregistret cirka 200 meter österut.

Lärje är beläget endast 2,5 kilometer norr om den medeltida staden Nya Lödöse, även kallad Nylöse. Staden anlades år 1473 och var vid 1400-talets slut en av rikets främsta städer. När Göteborg fick stadsprivilegier år 1621 beordrades befolkningen i Nya Lödöse att flytta. Flera arkeologiska undersökningar har genomförts inom den medeltida staden Nya Lödöse. Stadsgränsen för den nya staden Göteborg kom att gå fram till bron över Lärjeån, vilket framgår av ett gränsmärke (L1969:1685).

Aktuellt utredningsområde tillhörde byn Östra Lärje med Lärjeholms gård. Det är oklart när Lärjeholms gård etableras, men gården omnämns i köpebrev från år 1463 då riddaren och ståthållaren på Erik Nipertz köpte en tomt av Ingegärd Magnusdotter och Jeppe

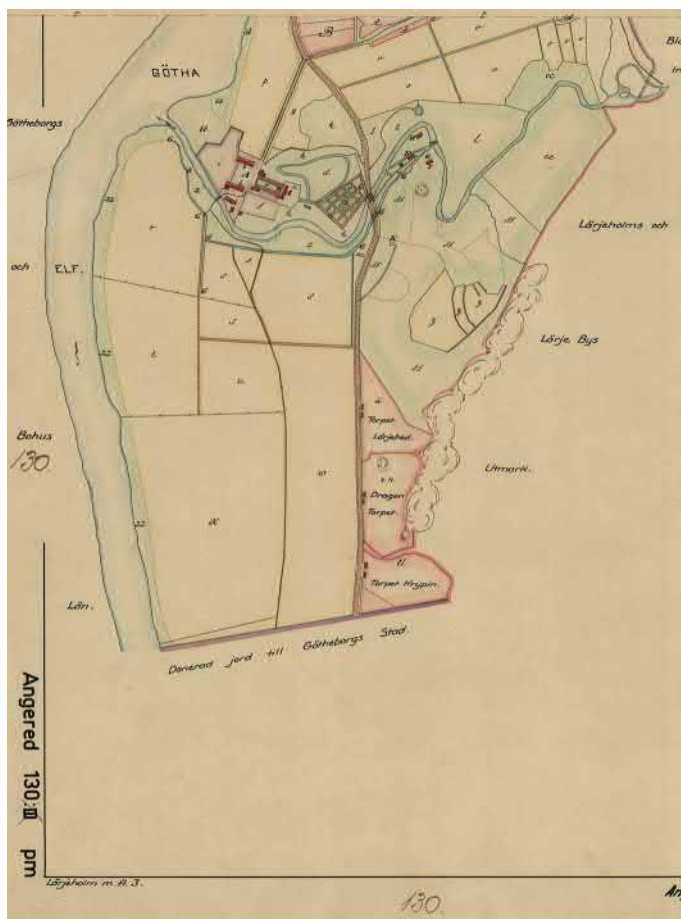
Andersson. Från 1600-talet och framåt beskrivs Lärjeholms gård som ett säteri. Under 1600-talet kom området att bli en krigsskådeplats. I slutet av juni år 1644 överföll och brände danskarna den nyanlagda staden Vänersborg. Det blev uppenbart att Göteborg var dåligt befäst i öster, varför ett antal mindre skansar uppfördes bland annat vid Lärje, Nya Lödöse och Gullbergs bro. I samband med slaget vid Ranängen i augusti 1645 förekom strider utefter båda stränderna av Göta älv ner till ängarna vid Gullberg och på Hisingen. Det är troligen i samband med dessa strider som den danska hären brände ner Lärjeholms gård år 1645, men redan samma år byggdes det upp igen. Efter kriget fick de små skansarna förfalla och skansen vid Lärje är numera registrerad i Kulturmiljöregistret (L1969:917).

Lärjeholms gårds åkermarker var huvudsakligen belägna norr om gården och Lärjeån. Söder om Lärjeån var marken uppdelad mellan Lärje by och Lärjeholms gård. Området utnyttjades främst som ängsmark och hagmark enligt avmätningsskarta från år 1686. I anslutning och öster om landsvägen, söder om Lärjeån, fanns två torp. Vid början av 1700-talet är ängsmarken uppdelad i långsmala ängstegar med enstaka insprängda åkerstycken, se kartor nedan. Ett av de två ovan nämnda torpen anges som ryttartorp och det låg i området norr om Alelyckans sportcenter. Det andra var beläget söder om Alelyckans sportcenter.

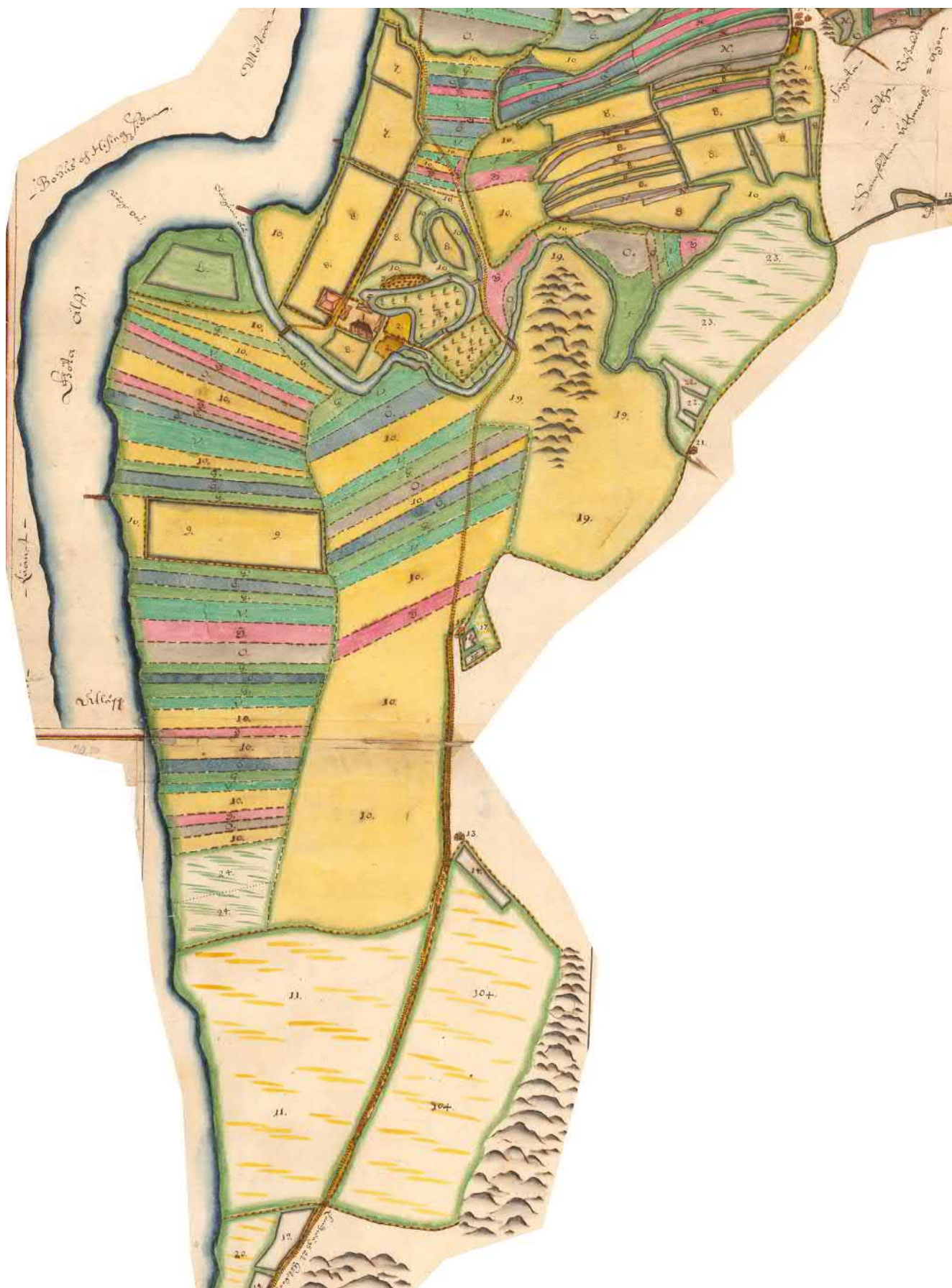
År 1791 köptes Lärjeholms gård av makarna amiral Claes Adam Wachtmeister och Kristina Hall, dotter till den rike John Hall d. ä. Den nuvarande befintliga huvudbyggnaden i sengustaviansk stil med sparsamma dekorationer i klassicistisk stil, tidstypiskt och med två flygelbyggnader uppförs sannolikt under deras tid på Lärjeholms gård.

År 1817 upprättas enskifte över Lärjeholms gård med underlydande hemman i Lärje by, Hjällbo övre och Ericsbo västergård (se Figur 33). Till Lärjeholms gård fanns då en trädgård öster om gården. Huvudbyggnaden omgavs av en park i engelsk stil där den slingrande Lärjeån ingick som en viktig del. Flera kvarnar och ett bränneri låg invid Lärjeån. Sydöst om bron över Lärjeån fanns ett nybyggt vårdshus. På skifteskartan syns flera torp varav tre låg öster om landsvägen och det föreslagna uppställningsområdet; torpet Lärjehed, Dragontorpet och Krypin. Marken inom området bestod då av ängsmark och åkermark.

På 1860-talet bestod det planerade uppställningsområdet fortfarande av öppen åkermark enligt generalstabskartan. På häradskartan från

Figur 33. Enskifteskarta över Lärjeholms gård från år 1817.

Figur 34. Avmätningsskarta från år 1703. Söder om Lärjeån var markerna i början av 1700-talet uppdelade i långsmala tegar och området bestod ahuvudsakligen av ängsmark.

Figur 35. Lärjeholms gård 1926. Det fanns fortfarande blomsterplanteringar i gräsmattan (Vänersborgs museum).

Figur 36. Lärjeholms gård ligger idag vackert omgiven av bokskog.

Figur 37. Milsten vid Alelyckan östra med året 1754 inristat.

Figur 38. Odlingsslotter och växthus på det tänkta uppställningsområdet.

åren 1890-97 är hela området åkermark och ett av de tidigare torpen öster om landsvägen anges som backstuga. Från 1800-talets andra hälft sker förändringar av jordbruksbygden i området genom utbyggnad av infrastruktur i området, men även genom utbyggnad av industrier. Västra stambanan invigs 1862 och under slutet av 1800-talet byggs den smalspåriga järnvägen Västergötland-Göteborgs järnväg (VGJ).

För att kunna säkerställa vattenkvaliteten till Göteborg köpte staden år 1895 Lärjeholms gård, eftersom de sandområden som finns inom fastigheten på ett naturligt sätt filtrerar och renar vattnet till älven. Staden lät även bygga nya ekonomibyggnader och arrendatorsbostad.

Under 1900-talet blev gården först barnhem och senare behandlingshem för att vid seklets mitt bli en del av Lillhagens sjukhus. År 1973 byggnadsminnesförklarades huvudbyggnaden tillsammans med den äldre flygelbyggnaden. Huvudbyggnaden restaurerades år 1984 samt 1992-95 och används nu åter för behandlingsverksamhet.

Delar av aktuellt utredningsområde har redan varit föremål för arkeologisk utredning i samband med utbyggnad av dubbelspår för Västra stambanan (se figur 32). Den arkeologiska utredningen genomfördes år 2006, då fanns en uppgift om att avfall från Nya Lödöse skulle ha deponerats inom området redan under 1500-talet. Vid utredningen kunde inga rester efter denna avstjäpningsplats påträffas.

I samband med nedläggning av en VA-ledning, vid Lärjeholms gård, genomfördes en arkeologisk förundersökning, genom att ett cirka 100 meter långt schakt grävdes cirka 18 meter söder om huvudbyggnaden. I schaktet påträffades kulturlager längs hela sträckan. I schaktet påträffades ett sotigt brandlager som tolkats som rester efter när danskarna brände Lärjeholms gård år 1645.

Inom det planerade uppställningsområdet finns ett område med odlingslotter med olika odlarföreningar, som anlades under 1900-talets andra hälft. Dessa tillkom i samband med att de stora bostadsområdena öster om Lärje byggdes ut och de har till stor del nyttjats av boende i Hjällbo. Det finns troligtvis ett samband mellan arbetskraftsinvandring, miljonprogrammets utbyggnad och dessa odlingar, som både berättar något om 1960- och 70-talens invandrargrupper etablering i staden och samhället, men även om stadens moderna historia.

Odlingslotterna är uppsagda och en avetablering pågår. Någon närmare dokumentation av eventuellt

kulturhistoriskt värde har inte gjorts innan uppsägning och påbörjad avveckling har påbörjats av odlarföreningen. Det kan dock antas att området med odlingslotter har socialhistoriska värden.

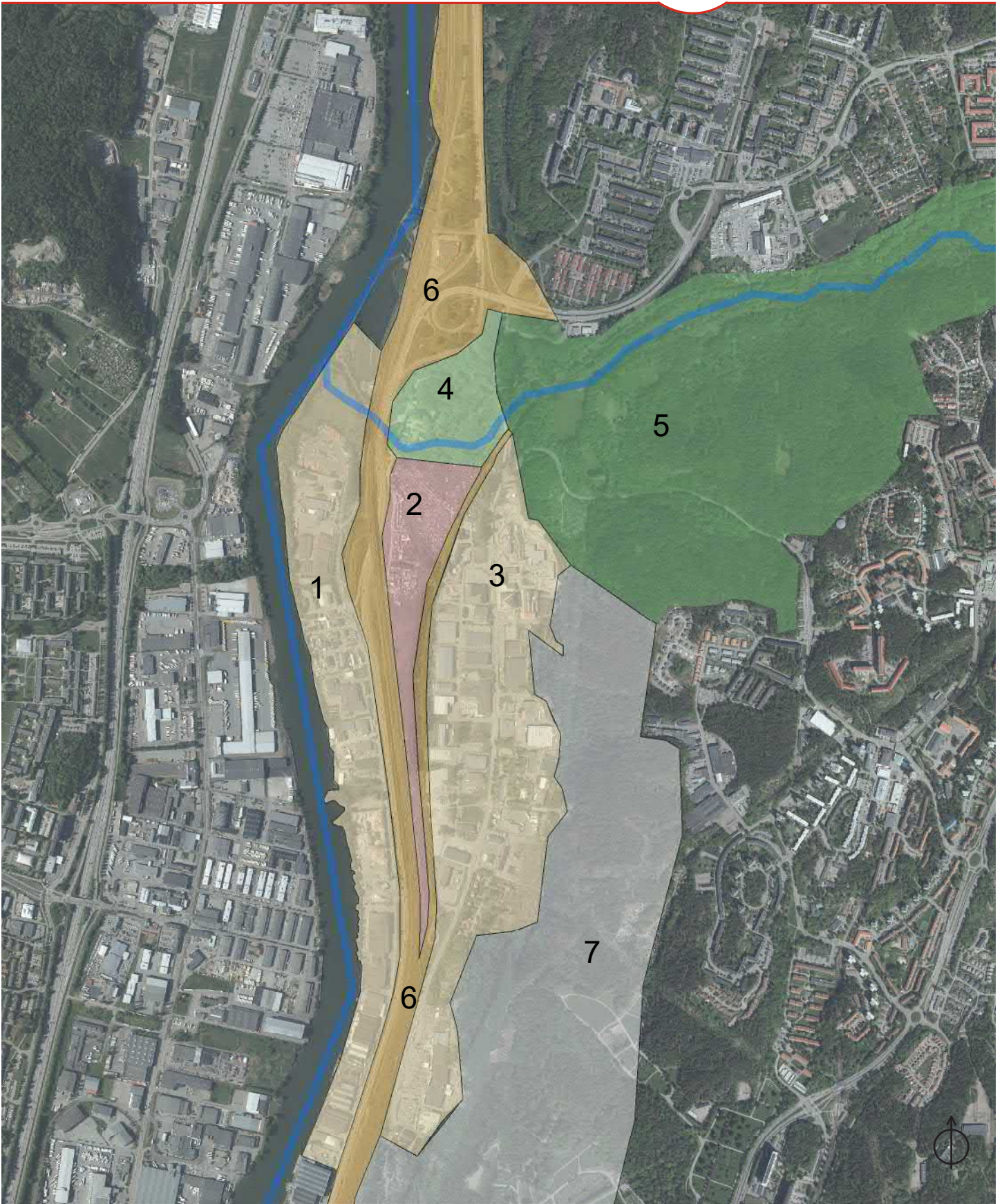
Områden med odlingslotter har funnits sedan slutet av 1800-talet. En odlingslott skulle göra det möjligt för de som bodde trångt i staden, och inte hade råd att skaffa ett sommarnöje, att odla sina egna grönsaker till hushållet.

Figur 39. En äldre byggnad tillhörande vattenverket från tidigt 1900-tal.

Figur 40. En vacker gammal stenvälsbro där Gamlestadsvägen korsar Lärjeån.

LÄRJE UPPSTÄLLNINGSSPÅR

Karaktärsområden

- 1. Verksamhetsområde, västra Alelyckan
- 2. Odlingsområde
- 3. Verksamhetsområde, östra Alelyckan
- 4. Ädellövskog Lärjeholmskogen

- 5. Naturområde Lärjeåns dalgång
- 6. Större transportstråk
- 7. Bergssida Göta älvs dalgång

Figur 41. Samlade karaktärsområden.

Datum: 2020-08-06

Skala (A4): 1:16 000

0 0,1 0,2 0,3 0,4 0,5 km

© Lantmäteriet, Geodatasamverkan

3 Känslighet och potential

Nedan beskrivs varje lokalt karaktärsområdes känslighet för den föreslagna anläggningen. Den föreslagna anläggningen kan också innebära en potentiell förbättring, om den utformas på ett sätt som gynnar en positiv utveckling av området där önskvärda karaktäristiska särdrag kan stärkas.

3.1 Karaktärsområdenas känslighet och potential

1. Verksamhetsområde Alelyckan västra

Känslighet

Visuellt kommer området inte påverkas i så stor utsträckning. Det ligger mestadels på en lägre nivå och separerat från föreslaget uppställningsområde med väg E45 och järnvägsbanken. Fler kontaktledningsstolpar kommer bli synliga från de verksamheter och arbetsplatser som ligger längs östra kanten av området.

Den markfukt, grönska och växtlighet som idag ryms på det planerade uppställningsområdet bidrar i omgivande stadslandskap till att mildra lokalklimatet genom en reglering av temperaturen. Därför finns en viss känslighet för förändringen.

Potential

Områdets prägel av verksamheter och småindustrier står inte i någon stark kontrast till den planerade anläggningen. Genom att klä så mycket av öppna ytor i anläggningen som går med växtbäddar för äng och skapa förutsättningar för avskärmande planteringar i västra kanten av det föreslagna uppställningsområdet kan värden tillföras karaktärsområde 1.

2. Odlingsområde

Känslighet

Föreslagen anläggning upptar en stor del av detta karaktärsområde som därför helt kommer att ändra karaktär. Mycket av gräsklädda ytor, buskage och trädgångar kommer att tas bort. Småskaligheten i området påverkas och allmänheten kommer inte längre ha tillgång till området.

Flera biotoper knutna till diken i området är känsliga för förändringar.

Potential

Delar av området är idag mycket skräpigt. Med en välordnad, välgestaltad anläggning har området potential att ge ett bättre intryck, sett från omgivningen.

Karaktärsdrag

- Hårdgjort och flackt område längs Göta älv
- Avskärmat av flera skarpa barriärer
- Främst industri- och verksamhetstomter
- Liten andel gröna ytor och svag vattenkontakt trots sitt läge

Karaktärsdrag

- Odlingslotter
- Svag lutning från norr till söder
- Lågpunkt med fuktiga delar
- Till stor del öppen gräsmark

Karaktärsdrag

- Verksamhetsområde, handel och bostäder
- Flera sociala målpunkter
- Ligger något högre än uppställningsområdet

Karaktärsdrag

- Byggnadsminnesmärkt storgård från 1700-talet
- Gammal ädellövsskog med glest buskskikt
- Natura 2000-område runt Lärjeån

En gestaltning med hänsyn tagen till Lärjeholms gård kan förbättra och stärka upplevelsen av hur man närmar sig det vackra naturområdet och den kulturhistoriskt intressanta miljön

Det finns också en potential att bidra till ökad biologisk mångfald genom att gynna hotade arter. Biotoper som generellt minskar i yta, såsom ängsytor med inslag av död ved, stenrösen med mera, kan tillskapas på ytor inom anläggningen

3. Verksamhetsområde Alelyckan östra

Känslighet

Vissa målpunkter för allmänheten är känsliga för den visuella förändringen som anläggningen medför.

Den markfukt, grönska och växtlighet som idag ryms på det föreslagna uppställningsområdet bidrar i omgivande stadslandskap till att mildra lokalklimatet genom en reglering av temperaturen. Därför finns en känslighet för ett hetare lokalklimat vid värmeböljor.

Potential

Lövskogsparti i områdets norra och västra del fungerar som rumsavgränsare. Genom att klä så mycket av öppna ytor i den planerade anläggningen som går med växtbäddar för äng och skapa förutsättningar för avskärmande planteringar i östra kanten av det planerade uppställningsområdet kan värden tillföras karaktärsområde 3.

4. Ädellövskog Lärjeholmsskogen

Känslighet

Upplevelsen av det kulturhistoriskt intressanta området med gården och parken är känslig för en förändring. Redan idag är miljön kraftigt kringskuren och den grönska som finns i odlingsområdet i karaktärsområde 2 utgör ett slags buffertzona som verkar välgörande för upplevelsen när man vistas i de södra delarna av detta karaktärsområde. Framförallt påverkas det visuella intrycket men även ljudmiljön. Den norra delen av odlingsområdet är välordnad och bidrar till ett pittoreskt intryck som är positivt för upplevelsen av den mäktiga allén, storgårdsmiljön och den frodiga Lärjeåns dalgång.

Potential

Området utgör en grönskande rumsavgränsare i dalgången och är en värdefull park- och naturmiljö för boende i närheten, vilket också kan erbjudas

personal vid den planerade anläggningen. En medveten gestaltning av synliga delar av anläggningen och avskärmningar kan förbättra och förstärka upplevelsen av mötet med Lärjeholms gård med sin parkmiljö samt naturmiljön kring ån.

5. Naturområde Lärjeåns dalgång

Känslighet

Området är känsligt för anläggning som tar mark i anspråk inom karaktärsområdet, vilket inte är fallet. Den känsliga vattenmiljön och bäckravinen påverkas heller inte av föreslagen anläggning.

Potential

En gestaltning som gynnar karaktärsområde 4 och Lärjeholms gård med omgivningar är positiv för upplevelsen av hela Lärjeåns dalgång.

Karaktärsdrag

- Långsträckt naturområde med variationsrik landskapsbild
- Rikt djur- och naturliv
- Natura 2000-område runt Lärjeån

6. Större transportstråk

Känslighet

För transportrummen finns en känslighet för monoton. En del, för de olika trafikrummen, välgörande vegetation finns idag inom det föreslagna uppställningsområdet. Det finns en risk för att transportstråken tillsammans med de till stor del hårdgjorda verksamhetsområdena läses samman och kommer upplevas storskaliga och ogästvänliga.

Potential

Med väl placerade och utformade planteringar och vegetationsvolymmer finns potential för en förbättrad upplevelse av transportstråken. Från spårvagn, tåg, buss och bil kan den visuella upplevelsen av området förbättras genom en välordnad anläggning eller genom välgestaltade avskärmningar, exempelvis planteringar.

Karaktärsdrag

- Järnväg, spårväg och E45
- Kraftiga fysiska och visuella barriärer i landskapet i nord-sydlig riktning
- Påtaglig ljudbild längs väg E45

7. Bergssida Göta älvs dalgång

Känslighet

Bergssidan som rumsavgränsare kommer inte konkurreras ut av föreslagen anläggning. Från höjden finns stigar och utsiktspunkter varifrån upplevelsen av landskapet vid foten av bergssidan är känsligt. Det nu vegetationsklädda området kommer att ändra karaktär och utsikten från höjden att förändras.

Potential

Genom att klä så mycket av öppna ytor i anläggningen som går med växtbäddar för äng och skapa förutsättningar för busk- och trädplanteringar kan värden tillföras.

Karaktärsdrag

- Starkt sluttande dalgångssida av urberg med barrträd
- Markerar områdets rumsliga avgränsning
- Stigar och utsiktsplatser

